

MILOŠ KONÁŠ

PRACHSTAREJ DĚDEK

Miloš Konáš

PRACHSTAREJ
DĚDEK

aneb

Příběh obyčejného člověka

Ani se neptejte, kolik mi je. Vlastně na tom nezáleží, hlavně že si pamatuju. Ale takovou dobu, jaká přišla teď, jsem za celý život nezažil.

Nemám se s nikým setkávat, s nikým si podávat ruku, nahlas zpívat, ale povinně neustále nosit roušku na obličej. Tak chodím denně na procházky brzy ráno, kdy ještě většina lidí spí, nebo večer, když je už tma, a někdy i v noci, pokud nemohu usnout a nechce se mi psát. Lidi, co na mě náhodou narazí a nemají mne zrovna v lásce, a těch není zas tak málo, se nejspíš leknou. Pomyslí si, že už mi konečně hráblo a přestanu tu do dění městečka a do místní politiky zasahovat a rejt a psát do novin a vydávat ty romány, kde se mnozí poznávají, a brzy mě z městečka povevou. V sanitce, nebo raději už v rakvi, abych se náhodou ještě nevrátil a nestrašil tu dál v ulicích a nerozděloval město svými nápady a výpady na ty, co mi vskrytu tleskají, a na ostatní, kteří si za mnou jen s chutí odplivnou.

Já si při těch procházkách promítám příhody, co se udály v mém rodném hnízdě, a probírám je znovu i s těmi možnostmi, které se neuskutečnily, protože by vedly k úplně jiným závěrům, kdybychom byli s to je s ostatními příznivci prosadit. Nepovedlo se to ani s tou zámeckou promenádou.

Některé momenty člověku utkví v paměti, ať chce, nebo nechce. Zvláště ty trapné, které se stále prodírají z nevyzpytatelného mozku, i když jsou to prkotiny, jako ta příhoda na největším náměstí v Brně,

které v té době jako náměstí ani nevypadalo. Spíš to byl rozlehlý park rozdělený hlavní třídou, na jehož jedné straně vybetonovali plochu pro politická shromáždění, pokládání věnců a všemožné ceremoniály. I já tam jednou stál, coby žák průmyslové školy stavební, obor geodzie, na kterou jsem se dostal omylem. Po maturitě na střední škole jsem nevěděl, kam dál a na co se vrhnout, když možností bylo pomálu a na vysokou jsem si netroufal, protože otec by mě musil živit ještě dalších pět let, což by se mu z toho bídneho platu fotografa v městečku asi těžko dařilo, protože mu předtím všechny našetřené peníze komunisti sebrali.

Při tryzně za Antonína Zápotockého, za jehož vlády byla u nás provedena peněžní reforma, všechny úspory v záložnách a ve strožokách a kdekoli se směňovaly 1:50, tudíž nikomu v podstatě nezbylo nic.

Povinně jsem s celou průmyslovkou přešlapoval na místě za trvalého deště a nevěděl, jak z toho shromáždění zdrhnout. Z amplionů vycházely smuteční melodie, za našeho velkého vůdce, za kterého v podstatě nikdo netruchlil, protože všechny ožebračil, a na jehož místo už se drali další zájemci.

Chodil jsem tím parkem každý den na večeri do Cihlářské ulice a zpět na Beethovenovu a jednou mne, někde uprostřed, zastavil chlápek, spíš mladík, možná stejného věku, alespoň tak na první pohled vypadal, a zeptal se: „Kdě tuna hlavní náměstie?“

„Hlavné náměstie?“ odpověděl jsem touž otázkou, protože jsem té slovenštině, kterou mne překvapil, v prvním momentě nerozuměl, a zároveň jsem nevěděl, zda je to právě tenhle park, ve kterém stojíme,

nebo náměstí Svobody, kterým nejspíš před chvílí prošel, když se dostal až sem. Byl to pro mne momentálně rébus, na který jsem nedovedl odpovědět, ale něco jsem říci musel.

„To nevím!“ vypadlo ze mne, aniž jsem v tu chvíli vážil slova. Pobýval jsem ve městě jen krátce, a tak jsem zmateně usuzoval, že jsem vlastně hlavní náměstie v Brně ještě neobjevil, a bylo mi to divné. Až tenhle Slovák se na něj ptá, a když slyší takovou odpověď, poděkuje a odchází. V té době nebyly vztahy mezi Moravany a Slováky nijak idylické a to mne napadlo a vylekalo.

Ta hloupá odpověď mi dlouho trčela v hlavě, a když si na ni vzpomenu, připadám si dodnes trapně. Je to jedno z mých faux pas v životě, kterých jsem vyrobil až přespříliš. Proto si říkám, že se nehodím do politiky, i když ji denně sleduju. Jsem střelec od boku, který nemíří, a byl bych zdatnějším sokem smeten hned v prvním kole slovního politického klání. Přesto jsem se tady v městečku nechal do politiky zatáhnout a v zastupitelstvu města jsem vytvářel opozici, až mne nakonec v dalších volbách už nezvolili. Možná i pro mé neodvolatelné stáří.

Podobná situace se mi kdysi stala u nás v drogerii. Byla tam za pultem docela pěkná paní, znal jsem ji od vidění, občas jsem něco do obchodu zašel koupit a ona se mne jako obvykle zeptala, co si přeji.

Věděl jsem, pro co jdu, občas si předem v duchu promítnu, co asi řeknu, abych nestřílel od boku, a tentokrát jsem chtěl pastu na zuby.

Jenže jsem uviděl její krásně nalakované nehty. Předpokládám, že znám ženský vkus, obvykle si holky malovaly nehty růžovým lakem. Ty odrostlejší a dospělejší a dámy v letech jasně červeným. Moc

odstínů tenkrát k mání nebylo, a tak mne šokovalo, že tyhle nehty jsou tmavě modré a ještě zvýrazněné téměř zářícími zlatými hvězdičkami. Dokonalá manikýra, která se tady u nás v městečku ještě nenosila.

„Tak co to bude?“ zeptala se znovu, nijak výhrůžně.

„Lak na nehty,“ vyhrkl jsem, i když jsem šel pro pastu na zuby. Na co by mi byl lak na nehty? Zhrozil jsem se svých slov, ale už se dala těžko zamluvit, tak jsem ten požadavek vystupňoval. „Stejný lak na nehty, jako máte vy, i s těma hvězdičkama.“

Chvilí se mi dívala upřeně do očí a zkoumala, zda si z ní netropím šprým, než asi usoudila, že ten můj požadavek zní vážně a ten lak na jejích prstech se mi zřejmě líbí, a rozesmála se.

„Pro ten byste si musel dojet do Vídně. Takový tu ještě neprodáváme. Dostala jsem ho od manžela jako dárek k Vánocům.“

Ale když jsem se po dlouhém čase náhodou dozvěděl, jak to s tím lakem na nehty doopravdy bylo, že jej její manžel, co jezdil s tirákem, koupil od jedné prostitutky ve Dvořišti, jak se před rozvodem přiznal, chtěl jsem o tom laku na nehty napsat povídku. Ale situace se vyvinula zcela jinak.

Brzy po zavedení internetu jsem v městečku založil internetové noviny. O tom vynálezu tu většina nevěděla zhora nic, a tudíž ani o mé iniciativě. Ale časem, když se ten komunikační prostředek rozšířil a mnozí si internet pořídili, ty mé noviny tam našli. Někteří je začali zřejmě číst, což jsem vyrozuměl z počítaďla a taky z rubriky Názory, náměty, polemika, kam mohli i psát. A psali! S radostí anonymů, které nikdo nemůže vypátrat. O neschopnosti zastupitelů města i nýmandech, kteří nám tu vládňou. Nadávali a vyčítali starostovi, že pod jeho vedením městečko upadá a stává se z něj nezapamatovatelný městys. Volení a kritizování zastupitelé si byli jisti, že za všechny ty výpady, ale i za častá peprná a sprostá slova, kterými své neoblíbence pisatelé častovali, mohu já, protože jsem takovou nehoráznost, jako jsou internetové noviny, tady v městečku zavedl, kde si každý může na druhého vylít kýbl fekálií, aniž by se z toho zodpovídal. Ti naivnější a slušní do oněch novin psali, abych je zrušil a nevytvářel v městečku zbytečné rozbroje. Ti druzí jim láli a spílali a posílali je do páchnoucích míst. Nakonec všechny zúčastněné strany obviňovaly mne, který způsobil, že do těch novin si mohl napsat každý, co se mu zlíbilo. Tak jsem si vytvořil na stará kolena nový nečekaný problém, se kterým si zase musím poradit sám.

Teď, v pokročilém věku, už ztrácím sílu vést s radnicí polemiky a stavět se za náměty, které k realizaci potřebují průbojnost a mládí a další podporu, tak ty internetové noviny v podstatě stagnují, protože

jsem ztratil přehled a iniciativu, a čekají na někoho, kdo by je převzal a vyvinul novou aktivitu, jenže se nikdo nehlásí.

Ale denně mne to nutí o něčem alespoň pár slov napsat, abych se tím prodlužujícím se stářím neunudil k smrti a měl vůbec chuť ještě ráno vstávat, když mne vzbudí slunce, nebo při těch nespavých nocích se přemoci vstát a sednout k počítači. Ale pustit se do opravdového románu s pevnou kostrou, ve kterém bych zachytil celou tu dobu, kterou jsem v tomhle světě a státě prožil, už si netroufnu. Přesto mne irituje, že bych něco mohl napsat o ženských, které se mi na stará kolena připletly znenadání do života. S těmi dotyčnými jsem pozvolna navázal poměrně zvláštní intimní kontakt, až se mi to zdá někdy trapné.

Z leckteré epizody, jako je třeba modrý lak na nehty, bych mohl vyjít ve svém posledním záchvatu písmáctví a pokusit se naposled konečně prorazit mezi opravdové spisovatele, k čemuž jsem se za celý literární život neprobojoval, i když jsem sesmolil celkem šest románů, ne-li víc. Nutí mne k tomu kniha, kterou právě čtu a která se mi až protiví, protože ten chlápek psát umí. Ale jméno má strašný: Michel Houellebecq. Ten mne se svým Serotoninem štvál už od prvních řádků, protože věděl, co píše, ale mně se zpočátku zdálo, že píše o ničem. Ta jeho Elementární částice mne vzala ještě víc a já hledal vědce Džerdžinského, o kterém ten román vlastně měl být, po slovníkách a na Wikipedii, až jsem pochopil, že je to fiktivní postava, která se tudíž mohla ztratit beze stop. Měl jsem s tou knížkou praštit ještě před koncem, ale já ji vlastně začínal číst znovu a důsledně a ona mne vzrušovala ještě víc, než jsem přišel na to, že vlastně popisuje

světovou sexuální revoluci, o které jsem nevěděl ani zbla, a toho zvrhlého pisatele Houellebecqa jsem vzal na milost a pídím se po jeho dalších literárních pracích, protože jsou výjimečné a mohl bych se z nich v lecčem poučit, pokud budu chtít ještě někdy něco napsat.

Musel bych to své psaní vzít nejspíš od konce války, kdy jsem začal chodit do školy a už vnímal skutečnosti a všímal si detailů, kterým jsem tenkrát plně nerozuměl, ale teď by se mi mohly vybavit znovu v souvislostech, které snad tenkrát souvislosti ani neměly, a taky by ten román musel být o sexu, protože o něm dnes píše každý. Zejména ženské popisují ty vzrušivé momenty tak detailně, jako by je v tu chvíli samy prožívaly. Ale mnohé ještě před vydáním textu dávno překročily svůj horizont, jako já, a mohou si fantazírovat a snít jen slovy, protože takových chvil fyzicky už nikdy nedosáhnou.

Po válce se všechno odehrávalo v jakémisi chaosu a v nesourodých epizodách, jako když chlapi s puškami a bílými páskami domobrany na rukávech honili po městečku bláznivou Matyldu, kterou jsem už od vidění znal, protože měla hodně vypoulená prsa a nedovedla dost dobře mluvit, jen hejkala, a volali na ni takové podivné slovo, kterému jsem tenkrát ještě nerozuměl.

„Ty kurvo jebavá, až tě chytíme, tak tě ostříháme.“ Ale Matylda běhala jak srnka, ještě jí nebylo ani sedmnáct, a při běhu se otáčela a hýkala: „Ty kurva, ty, ty!“ A ukazovala na tři z nich. A lidi se dovтіpili, že za ní chodili kromě vojáků z místní posádky wehrmachtu nejspíš i oni, a tak k tomu ostříhání Matyldy tenkrát nedošlo.

To slovo jsem si zapamatoval a bylo později tak časté v našem klukovském slovníku, až jsem musel dávat pozor, abych ho nepoužil doma. Dodnes se divím, jak je to možné, že jsme v podstatě ten jeho základní význam nevnímali a stalo se nám častou pomůckou při hrách, nadávkách či ve vypjatých situacích.

V městečku se dali vystopovat zrádci i kolaboranti, kteří najednou vyplavali na povrch, ale někteří aktéři už byli pryč, zmizeli, nejspíš v pohraničí. To museli opustit na základě Benešových dekretů všichni Němci a do jejich zachovalých usedlostí se houfně stěhovali i lidé z městečka, protože to bylo blízko a oni prahli po slibovaném eldorádu, které jako obvykle nikde nenašli. Ještě před nimi se vytratil učitel Jambor, kterého už jsem taky znal, protože mne měl po prázdninách učit ve škole.

Bylo to skoro neuvěřitelné. Celá Evropa válkou poničená, ale našeho městečka se nedotkla. I když tu byly nasazeny síly wehrmachtu a sídlily ve škole, do které jsem zatím ještě nechodil. Jenže mne babička vodila kolem, možná mne tudy vodila schválně, abych si zapamatoval, že naši dvoupatrovou školu s velkými obloukovými vraty okupují vojáci v helmách, kteří z ní vycházejí v trojstupech plně ozbrojeni a míří za městečko, kde mají vykopané zákopy a opevněná kulometná hnízda, protože se předpokládá, že se tu budou bránit Rusům a z toho našeho městečka zbudou jen rozvaliny.

Až ve druhé třídě mi Fjanta Pihánek, který se nenaučil správně vyslovovat některé hlásky, vypravoval, jak přes přední stoku měli

kluci položenou lávku z fošny naaranžovanou tak, aby neznalec, který na ni neprozřetelně vstoupí, zahučel do potoka, a k té lávce se blížil německý důstojník s papíry v podpaží. Všichni ho tu znali, péroval vojáky na cvičišti a řval, a teď bylo jisté, že tu lávku chce přejít, aby se dostal přímo na cvičák, a bráchové Fjanty předem věděli, co se stane, když na ni Němec vstoupí. Hned vzali roha a zalezli do křoví, jen Jindřich, kterému bylo teprve šest, zůstal, aby všechno viděl nejlépe, a předem se začal hlasitě smát, což oficír nepostřehl.

Jindra s těma odstávajícíma ušima, proto mu přezdívali Ušatec, stál na pěšince podél stoky a neutíkal, ani když Němec uprostřed té lávky, která se smekla, do vody žbluňkl a čvachtal ke břehu ve vysokých holínkách, do kterých mu zřejmě nateklo. Voda z něj crčela jako z hastrmana, a když vylezl na břeh, těmi promočenými lejstry, které pořád držel, začal smějícího se Jindřicha mlátit přes obličej a něco německy řvát, dokud Jindra nepochopil, že musí zdrhnout také.

V podstatě bylo v městečku rozděleno po domech pár německých důstojníků, ale k nám naštěstí žádného nepřidělili, i když jsme měli poměrně velký dům. O ten se matka trvale strachovala. Jak se blížil konec války, denně mne nutila modlit se u křížku na zdi v kuchyni, aby nám ten dům nerozbombardovali a nemuseli z nás být vystěhovalci, kteří teď pravidelně procházeli naším městečkem. Já jsem to povinné modlení v duchu odbýval, protože jsem si myslel, že nemá žádnou účinnost, ale to jsem máti říci nechtěl, tak jsem jen něco mumlal a nemohl se dočkat, až si zase budu moci hrát se stavebnicí, ze které se dal postavit dům i malý hrad.

Ne že bych se té války, kterou už jsem začínal vnímat, příliš bál, spíš jsem naivně očekával, kdy se u nás v městečku začne střílet. Už dříve jsem se občas vydal tajně před dům na ulici a tam uviděl kluka jako já se žlutou hvězdou na kabátu a nebylo mi jasné, co ta hvězda znamená, protože jsem se ho na to styděl zeptat. Až mi to táta jednou konečně vysvětlil: „Jsou to Židé a na ty se Hitler zaměřil, a aby je rozlišil od ostatních lidí, tak jim poručil nosit ty žluté hvězdy.“

„A nemohla by mi mamka našít taky takovou hvězdu na kabát, když chci s Izákem Greifem kamarádit?“

Máma, když to slyšela, šílela, a už mne na ulici, kde jsem s Izákem hrával kuličky, nepouštěla, a když jsem nešel, volal na mne, ať s ním jdu hrát, že mi dá tu stříbrnou. Měl krásné barevné, dokonce stříbrné a zlaté, které mu dovezl jeho táta. Ten nosil na levé ruce prsten s kamenem, co zářil jako pecny chleba, které vytahoval pan pekař Hron z pece. Tenkrát se daly udělat jamky na každém chodníku, protože ještě nebyly vydlážděné nebo zalité asfaltem. Když mne jednou ven pustili samotného, Izáka Greifa jsem nikde nenašel a ten jejich dům v naší ulici byl zavřený a tenkrát jsem se nedozvěděl proč.

Wehrmacht, především Slováci a mezi nimi pár Maďarů, sídlil ve škole a někteří vojáci se občas vnutili k místním na bramboračku, protože z té vojenské stravy, kterou dostávali, byli věčně hladoví. Taky kupovali hrudky másla a selky ze vsí jim prodávaly oškubané slepice, které pak vařili ve velkých hrncích. Ty Slováci seskupili v posledních dnech války do patrol a hlídek chodících po městě s nabitými pancérfausty, protože to byl speciální oddíl pro městskou obranu, a když už se začalo ozývat mezi lidmi, že je v Praze revoluce a že to prasklo, a rozhlas volal o pomoc, mnozí aktivisté vybíhali do ulic a začali odstraňovat německé nápisy. Ta komanda s velitelem posádky, kterému se tu říkalo Jednookej Pajda, takové horlivce nutila vrátit štíty s německými nápisy na původní místo a přetírané písmo zase obnovovat a některé z aktérů sebrali a odvedli jako rukojmí do místního zámku, kde je zavřeli v bývalé konírně a bylo jich tam nejméně tucet. I náš soused pekař Jan Hron, kterému jsem pomáhal v pekárně.

Vždycky mne zaměstnal, když jsem si chodil hrát s jejích Máňou, a já musel odebírat vypečené bochníky přímo z pece. Pan Hron si vlezl do čtvercové šachty a koukala mu jen půlka těla, aby mohl z pece, ve které si rozsvítil, vytahovat dřevěnou lopatou s dlouhou násadou krásně vypečené bochníky. Ty nebyly nikde popraskané, jako teď prodávají v samoobsluhách, a každý ten bochník pomazal obyčejným smetáčkem na podlahu namočeným do vody a bochník se

leskl jako ten hnědý kámen na prstenu, co nosil otec Izáka Greifa. Levou rukou mi ho podával a já už věděl, že s ním musím utíkat a nadhazovat si ho, protože pátil do dlaní, a zasunout ho do prkenných polic. Jednou, na konci války, jsem s tím bochníkem běžel, a protože jsem se plně soustředil na to nadhazování, aby mne dlaně tolik nepálily, do někoho jsem narazil, až mi ten bochník upadl vedle naleštěných vojenských holínek, a když jsem zvedl hlavu, stál přede mnou německý důstojník.

Křičel něco na pekaře, čemuž já nerozuměl, a jak jsem sbíral pecen z podlahy, přihrnuli se další vojáci a cvakali podrážkami pobitými cvoky po dlážkách pekárny a začali od pana Hrona ty pálicí bochníky vytahované z pece odebírat. Každý si naložil tři na sebe a zřejmě je pálily jako mne, ale nedovedli je nadhazovat, a tak utíkali ven z domu a pan Hron zhasl pec a řekl důstojníkovi: „Das ist ales. Šlus!“ A vylézal ze šachty.

Důstojník něco řval, ale pan Hron rozpažil ruce a čekal asi, že důstojník vytáhne pistoli a na konci války ho jen tak zastřelí, a mne taky, ale možná že už měli toho střelení dost, i chleba, který jeho vojáci odnesli, a tak se otočil a odcházel z pekárny, a já věděl, že v peci je ještě polovina bochníků, které tomu důstojníkovi pan Hron zatajil.

Před krámem stálo pásové vozidlo a vojáci si na korbě rozdělovali ještě horké bochníky bajonety, a z výfuků toho monstra, které se podobalo tanku bez hlavně, to zaburácelo. Vojáci na korbě sebou trhli a někomu ten chleba z rukou vypadl a ta potvora se rozjela a před pekařstvím pana Hrona se najednou začali shromažďovat na ulici lidi

a jeden pán hlasitě volal: „Zdrhejte, skopčáci!“ A jiný poznamenal, že utíkají k Američanům.

Z průjezdu vyšel pekař pan Hron se štaflemi, štětkou a kbelíkem. Postavil je na chodník před krám a přede všemi čumily vylezl na čtvrtou příčku a nápis nad vchodem, který jsem ještě nedovedl přečíst, ale věděl jsem, že tam bylo německy a česky psáno PEKAŘSTVÍ, začal štětkou to německé označení přetírat.

Lidi se na to dívali a tleskali a pan Hron německý název mydlil hlava nehlava a nevšiml si, že lidi kolem něj tak rychle mizí. Ani neslyšel cvakání vojenských bot o dláždění a nikdo ho nevaroval, aby z těch štaflí slezl a utek jako ostatní. Po silnici pochodovala patrola vojáků s pancērfausty, které vedl Jednookej Pajda, a já věděl, že je zle a že panu pekaři Hronovi už nikdo nepomůže, protože všichni čumilové utekli a možná se zpovzdáli a z úkrytů koukají, jak si to pekař odskáče, a nikoho v tu chvíli asi nehlovalo svědomí, že ho předem před tou blížící se patrolou nevaroval. A opravdu ho jeden voják strhl ze štaflí, až spadl na zem a ta bílá barva se mu vylila na bílou zástěru, a ještě než ho zařadili vojáci mezi ostatní zajatce, stačil si tu politou zástěru sundat a odhodit na zem a to bylo jediné, co po panu pekaři Hronovi zbylo. Ten německý nápis zůstal částečně nezakrytý. I když se lidi zase za chvíli před krám vrátili, nikdo z nich si netroufl v tom zatírání pokračovat, nýbrž se dohadovali, co s těmi zajatci Němci udělají.

Druhý den, když už v rádiu hráli české pochody a lidi se začali objevovat v ulicích, pekařovic Máně, se kterou jsem kamarádil, doma

nakázali: „Pudeš nenápadně k zámku a doneseš zajatcům svačinu!“
A dali jí tašku, kde byl chleba, housky, špek, cigarety a lahev slivovice.

„Ale já se sama bojím!“

Stál jsem před naším domem na chodníku, protože jsem zase mamce utekl, a paní pekařová, která měla veliká prsa a nenosila v krámě zástěru, ale velký výstřih, na mě ukázala: „Ty pudeš s ní!“
A moje máma si netroufla říct ne, protože by ji pak mohli považovat za kolaborantku. A tak jsme šli oba, i když máma se děsila, co s námi Němci udělají, když nás chytanou, a dávala mi drobné rady, jak se chovat nenápadně, nemluvit, a když to půjde, utéct.

Šel jsem s Máňou, která byla o rok starší, a o víc buclatější, protože musela jíst všechny připálené rohlíky, pletýnky a krůzky, co se nepovedly a neprodaly.

„Tudle mi dávají každé den místo snídání a svačiny!“ fňukala.

A ty housky mi vždycky nabízela, jenže já měl z domova chleba namazaný putrem, který nám nosila ze vsi selka, ale to máslo bylo tak hořký, že jsem s Máňou většinou tu její spálenou housku za chleba s putrem vyměnil.

Šel jsem s tou přitloustlou holkou na zámek, kde byl obecní úřad a německé velitelství, protože jsem byl zvědav na ty vězně, ale nijak jsem nevěděl, jak se tam dostaneme.

„Bránou neproběhnem,“ řekl jsem Máně, na kterou jsem někdy před spaním myslel, protože to byla jediná holka, kterou jsem dobře znal. A představoval si, jak asi vypadá bez šatů, ale protože byla tlustá,

viděl jsem spíš ty její špeky, než bych si dovedl představit něco jiného a neznámého, co mne ale zatím ještě nevzrušovalo.

„Kdyby nás chytili, svážou nás, postaví ke zdi a zastřelí!“

„A to by bolelo?“ lekla se Máňa.

„Podle toho, kam by tě střelili.“

„A kam se střelí?“

„Do hlavy nebo do srdce.“

„Jak to poznáš, že tě střelí do srdce?“

„Jen tě to štípne a pak už nevíš nic.“

„Nikdy?“

„Nikdy.“

„To jako už vůbec nikdy?“

„Ne, protože budeš mrtvá. A mrtví už nikdy s nikým nepromluví.“

Museli jsme oklikou, přes přírodní divadlo, kde hrávali místní ochotníci náročné divadelní kusy a moje máma tu také zpívala ve sboru v opeře „V studni“ a měla na to půjčený krásný český národní kroj, který se za války nesměl nosit. Proto ji táta v tom barevném kroji vyfotografoval a ten velký černobílý obraz vykoloroval pastelkami.

Bylo třeba se protáhnout vstupní branou ze svařených kovových trubek, kterou si sami ochotníci zhotovili, aby jim areál nikdo nedevastoval, ale my kluci se mezi těmi vzpěrami lehce protáhli, jenže Máně to nešlo. Prostrčila jen nohu. Měla tlustá stehna a vůbec byla taková masitá, že se hlavní část těla nechtěla do té mezery vejít, a já ji za to stehno vzal a chtěl pomoci. Trochu to šlo, už byla skoro provlečená, tak jsem se rozhodl ji uchopit pevněji a nějak nechtěně

jsem jí sáhl rukou mezi nohy. Nic jsem tam nenahmátl, ale v tu chvíli jsem na to ani nemyslel, dokud nestála vedle mě.

„Tys mi na ni sáhl!“

„Na co jsem ti sáhl?“

„No, na ni!“

Od té doby jsem často přemýšlel, jaké to má Máňa mezi nohama, a občas jsem ji přemlouval, aby mi to tajně ukázala. Až jednou v létě, u nás v kolně, kam jsem ji nalákal, zvedla sukně a sundala si kalhotky. Nebylo tam nic zajímavého, jen taková škvírka mezi stehny, kterou kluci malují běžně do kosočtverce čárkou, ani na ten kosočtverec to nevypadalo. A nebylo to žádné překvapení, dokud si to své štěstí neroztáhla prsty a já neuviděl v té štěrbině jakýsi náznak dírky. Myslel jsem, že je to dírka na čurání, a ona mi vysvětlila, že je to mezera, kterou se pak rodí děti na svět. A já tenkrát nedovedl pochopit, jak se takovou malou dírkou dítě může protáhnout. A vlastně tomu nerozumím dodnes.

Taky chtěla, abych se jí ukázal já, a když jsem sundal trenýrky, přistoupila ke mně a začala mi toho mého maličkého ptáčka zvedat dvěma prsty a koukala se pod něj a chtěla vědět, na co je ten pytlík s kouličkami, a taky mi začala z ničeho nic jezdit po kůžičce a bylo to moc příjemné, až jsem jí řekl, ať mi to dělá ještě, ale překvapila nás babička, která mne všude hlídala. Do té kolny jsme už potom sami nesměli, ale občas jsme si ukazovali v jiných zákoutích a já jí na ni sahal a ona mi dělala totéž.

Ted' jsme doručili zamřížovanými okny zámecké konírny dodávku jídla a pití pro zajatce, kteří v městečku předčasně začali s revolucí, za což je Němci chtěli zastřelit, ale k tomu naštěstí už neměli čas.

Před školou se sjížděli a řadili formani s koňskými potahy a bedňáky, na které wehrmacht nakládal pancērfausty a municí a bylo toho na celé tři vozy. Na ostatní našli vojáci se svými tornami, pytli a kufry a vším, co si chtěli odvézt. V jediném autě, které tu Němci zabrali panu Křížanovi, seděl ten malej kulhavej oficír s páskou na jednom oku, Jednookej Pajda, jehož se v městečku každý bál. Automobil přivázali provazy za poslední bedňák, protože tu do něj nesehnali už ani kapku benzínu.

Vydali se nejkratší cestou k Američanům, jak potom vykládal pan Pečárek, co měl povoznictví a dva páry koní a vozil denně balíky a poštu na nádraží. K Američanům se ti poněmčení Slováci s Maďary nedostali, protože americká okupační zóna už žádné německé zajatce nepřijímala, a tak se vlekli na povozech zpátky a mezitím vyházeli všechny pancērfausty do Nežárky. Důstojníci někde sehnali benzín do auta zabraného panu Křížanovi a snažili se s Jednookým Pajdou zdrhnout do Rakous. Nakonec se ty zbytky wehrmachtu vzdaly neozbrojeným sedlákům ve vsi Malá Lhota, protože jim tam dali najíst.

Tak u nás skončila válka a za tři dny nato přijela Rudá armáda.

Když tak chodím v noci v městečku po ulicích, protože nemohu spát, přemýšlím třeba o těch dvou vdovách, se kterými občas něco slavím, ale i o dnech těsně po válce, plných radosti z nastalého míru, o kterém všichni věřili, že už je trvalý, protože to každý tak chtěl a většina s ním byla spokojená, a je s ním vlastně tady u nás spokojená dodnes, i když jsme museli ten mír bránit dlouhá léta proti kapitalistickým imperialistům a nyní proti našim původním osvoboditelům. Někdy mne napadá, že se všechno dá během krátké doby převrátit na ruby a my obyčejní smrtelníci nejsme ani s to hned pochopit, že se to vůbec stalo.

Nevím, proč v tomhle stáří si ještě začínám se ženskými a pořád mne něco svádí pomýšlet i na sex. Možná proto, že jsem si ho v životě ani moc neužil, a hlavně ne v pravidelnosti manželství, kterému jsem celou tu dobu úspěšně unikl.

Hned v prvních poválečných dnech vyťahovali z domů a úkrytů kolaboranty a měl mezi nimi být i učitel Jambor, který se nenašel.

„Toho jsem viděl na motorovém kole, jak to žene k Popelínku a měl narvané ruksak na zádech,“ volal jeden, co držel pušku a na rukávě měl bílou pásku domobrany.

„Ať si ho honí komunisti sami,“ vyjádřil se táta doma u večere. „Pokud vím, nikoho tu neudal, jen s Jamborkou chodili vybírat na Národní souručenství a sháněli ošacení pro Winterhilfe. To by pak

museli postřílet každého druhého. Protektorát byl samej podraz, podvod a keřasení. Většina z nás má máslo na hlavě. Já musel fotografovat na kenkarty německý brance v kasárnách. Za to by mě mohli vytáhnout taky. Kdybych to odmít, dostal jsem kulku do hlavy. Válka je vždycky bezuzdný vraždění. A tyhle nadržení vlastenci, co byli zalezlí v hospodách u mariáše, v ní chtějí pokračovat z opačného konce. Měly by se všechny zbraně zničit.“

Mnohým přísluhovačům Němců revolucionáři jen natloukli, jiní aktivisté je chtěli soudit a pár ženských ostríhali, jako tu přihlouplou Matyldu, kterou nakonec chytili a obvinili, že spala se Slováký v německé uniformě. Jeden z údajných udavačů dopadl špatně zásluhou Tondy Hřímala. Ten se kdoví proč najednou ve všem angažoval. Za války ani nebyl pracovně nasazený v rajchu, ale balil jen sukno v textilce u Brhlíků a chodil hrát mariáš do hospod. Na jeho popud se domobrana vydala k domku pod zámkem. Bydlil tam kožešník, říkalo se mu Židáček, a kolovaly o něm řeči, že to byl donašeč, který má na svědomí většinu komunistů, co se z koncentráku nevrátili. Jenže o tom se dalo silně pochybovat. Přistěhoval se do městečka těsně před válkou, bůhví odkud, a uměl jen polsky a německy. Taky jméno měl divný a nikdo ho nepojmenoval jinak než Židáček, i když asi Žid nebyl, protože ho do koncentráku neodvezli jako ostatní Židy z městečka. Asi vlastnil dost peněz, protože lidem za války tajně půjčoval, a mnozí mu ty obnosy ještě dlužili. Uvedl se tu jako kožešník a opravdu měl kožešiny, ze kterých místním paničkám zhotovoval límce na zimní kabáty a prodával kožešinové štuclé. Byl malý a neduživý a s Němci se